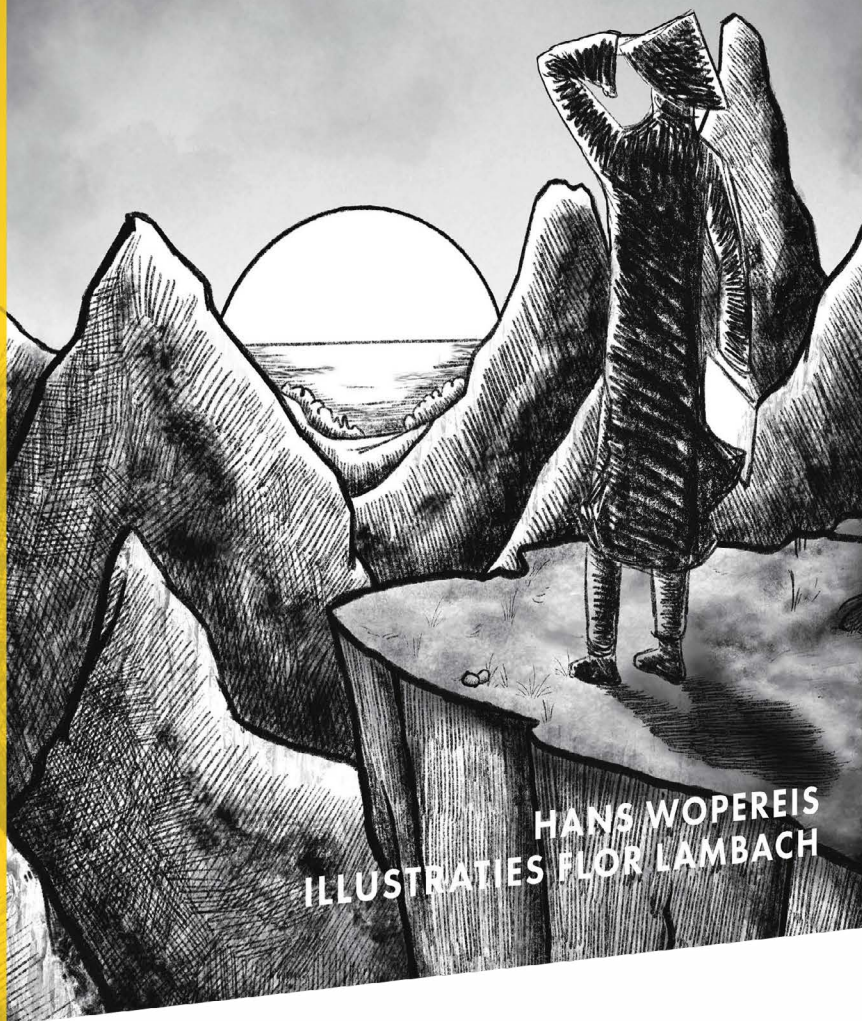

STRIP OP DE HORIZON

HANS WOPEREIS
ILLUSTRATIES FLOR LAMBACH

STRIP OP DE HORIZON

WIJSHEID VOOR ONDERWEG

HANS WOPEREIS
ILLUSTRATIES FLOR LAMBACH

STRIP OP DE HORIZON

WIJSHEID VOOR ONDERWEG

HANS WOPEREIS
MET ILLUSTRATIES VAN FLOR LAMBACH

INHOUD

Inleiding 11

1

"Hier in het licht is tenminste iets te zien!" 15

Moela Nasroeddin en de verloren sleutel

2

"Breng jezelf stil tot stilstand en ga zitten" 25

Tswang Tse en de man die zijn schaduw probeert te ontvluchten

3

"Mijn pad is mij getoond door het gedrag van een hond!" 35

De parabel die meester Shibli beroemd maakte

4

"En kijk dat is nu de hemel!" 43

De parabel van de samoerai en de zenmeester

5

"Maar waar ben ik nu gebleven?" 53

De Joodse parabel over de vergeetachtige Golem

6

"Het verschil is dat hier de mensen elkaar voeden!" 63

De parabel over een geestelijk zoeker die rondgeleid wordt in hemel en hel

7

"Voor deze maakt het weldegelijk uit!" 73

De parabel over de oude man die redde wat hij redden kon

8

"Een wijze zou daar een voorbeeld aan kunnen nemen" 83

De parabel van Tzu Chi en de nutteloze boom

9

"En zo bereikte de leerling toch de staat van verlichting" 93

De parabel over de vinger van zenmeester Gutei

10

Nog diezelfde nacht bereikte hij de verlichting 101

De sadhoe en de dief

11

"Kom mee, we gaan naar de andere kant" 111

De parabel van de koning en de Dood

12

"Val me er een volgende keer niet meer mee lastig!" 121

Petrus en de man die zijn kruis te zwaar vond

13

"Nog eventjes en je bent een overheerlijk gerechtje" 129

De parabel over de erwt die uit de pan van zijn kok wil springen

14

"Ach nee toch, wat heb ik weggegooid?" 139

De parabel van de arme sloeber die valt over een tas met stenen

15

"Wat zijn ze daar toch aan het zingen?" 147

Sjimon en Ruben en het wonder van de gespleten zee

16

En zo bouwde Eisik het gebedshuis van zijn dromen 157

De parabel over de schat van rabbi Eisik

17

"Wat stond er eigenlijk op dat bordje van die deur?" 165

Nasroeddin en zijn droom over de deur die hij niet geopend kreeg

18

"Ach, laat ons dansen!" 173

Twee sadhu's op weg naar verlichting

19

**Hoe zoet smaakte
de aardbei.** 183

Een Boeddhistische parabel
over een man in het nauw

20

**"Zijn ze echt gegaan dan?
Dat de bedoeling niet!"** 193

Een ander licht op het verhaal
van Adam en Eva

21

**"Ja, dat is het beste idee om
Jezus uit te schakelen!"** 203

Een vergadering in de hel
nadat Jezus naam begint te
maken

22

**Jij zelf houdt het
toch vast?** 213

Moela Nasroeddin en
de pilaar

23

**"OOOOOOOOOOHHHH
.....ceaanannn"** 223

Het verhaal van de kikker in
zijn te kleine modderpoel

24

**"Waar denkt u dan
dat u bent?"** 233

Over de man die dacht het
geluk te kunnen vasthouden

25

**"Is er misschien nog
een andere god?"** 243

De parabel van de man
in de bergen die in een
afgrond viel

26

"Waar was U?" 253

Een strenggelovige boer ten
tijde van de watersnoodramp
in 1953

27

**"Een lange moeilijke weg,
ha, ha, hoe verzin je het!"** 263

De parabel over de vis
en de oceaan

Dankwoord 273

INLEIDING

Hoe moet ik leven? Hoe kom ik tot keuzes en besluiten? Hoe vind ik mijn bestemming en hoe mijn weg? En welk antwoord geef ik op wat mij onderweg overkomt, op het lot wat mij treft? Fundamentele vragen waar ieder van ons zich voor gesteld weet, maar waar we in onze wereld, in onze scholen en klaslokalen, geen tot bijna geen aandacht voor hebben. Alles wordt ons geleerd, behalve het meest wezenlijke: hoe te leven? Vroeger hadden we de kerken nog, maar die zijn een taal gaan spreken die niet meer van deze tijd is. Als we geluk hebben zijn onze ouders ons tot voorbeeld geweest, maar ook hun antwoorden, voor zover ze die gegeven hebben, blijven de antwoorden van een vorige generatie, waar we in onze eigen tijd maar beperkt iets mee kunnen. Zo zijn deze meest fundamentele levensvragen, vragen van het individu geworden, waar ieder van ons zelf zijn eigen antwoorden op zal moeten vinden. Misschien is dit maar goed ook, want het is de essentie van onze zwaarbevochten vrijheid dat we onze eigen waarheid mogen zoeken en mogen bepalen. Maar gemakkelijk is dat niet.

Dit boek bevat een tamelijk onbekende schat aan kleine parabels en vertellingen uit alle windstreken en spirituele tradities, vaak van generatie op generatie mondeling doorgegeven, die ons

kunnen helpen die eigen antwoorden te vinden. Verhalen die gebruik maken van beelden en metaforen die voor ons zoveel meer zeggingskracht hebben dan in zinnen gerangschikte rationaliteit van woorden en begrippen. Het beeld bijvoorbeeld van een rups die tot vlinder transformeert, spreekt ons vele malen dieper aan, dan het woord 'gedaanteverandering' dat doet, laat staan het begrip 'transitie'. En het verhaal van die transformerende rups, die worstelt met zijn omhulling en zich uit zijn benauwenis moet zien te werken, en juist daardoor levenskracht ontwikkelt, geeft in de diepte meer inzicht in en voeling met dat mysterieuze proces van gedaanteverandering dan een rationeel wetenschappelijke analyse van wat transitie is en welke stadia daarin aanwezig zijn. Gecombineerd met het middel van de strip, hét beeldverhaal bij uitstek, spreekt deze taal van de verbeelding rechtstreekser en indringender tot onze ziel dan welke logische redenering of moralistische lering ook. Omdat ze interpretatie behoeven, en voor het rationele verstand niet direct te grijpen zijn, laten ze bovendien de vrijheid om er een eigen betekenis aan te geven, waardoor onze autonome, vrije denkkraft wordt aangesproken.

Bovenstaande eigenschappen van de taal van de parabels, de fabels en de vertellingen, zeker wanneer ze, zoals

in dit boek, vervat worden in de beeldtaal van de strip, maken ze bij uitstek geschikt om wijsheden over te dragen die niet gemakkelijk te vervatten zijn in woorden of zo confronterend kunnen zijn dat ze ons afschrikken wanneer ze in rationele bewoordingen worden geformuleerd. Het is niet voor niets dat toen we nog klein waren we niets liever wilden horen dan de verhalen van onze ouders. En ook toen het liefst met plaatjes erbij. Het is de taal van het kind, die tot ons spreekt zoals geen andere taal dat kan. En het is daarom dat bijna alle geestelijke tradities in de wereld, van het soefisme tot het boeddhisme, van het taoïsme tot het jodendom, en van de zentraditie tot de christelijke traditie, er gebruik van gemaakt. De grote leraren en hun tradities nemen ons er als het ware mee op schoot en spreken tot ons op een laag waarin we de waarheden van die tradities veel beter kunnen begrijpen. De presentatie van deze vertellingen in de vorm van de door Flor Lambach getekende strips maken de wijze lessen die ze door willen geven daarbij nog toegankelijker.

De meeste vertellingen in dit boek heb ik gebruikt in de vele inleidingen, workshops en trainingen die ik in de loop van mijn loopbaan als begeleider op het gebied van persoonlijke ontwikkeling, leiderschap- en teamontwikkeling heb mogen geven. Ik heb ze niet alleen geselecteerd op hun bruikbaarheid om de belangrijkste concepten over groei en ontwikkeling mee te kunnen illustreren maar ook op de

mate waarin er om gelachen kan worden. Naast de taal van de beelden, is de taal van de humor, immers ook een taal waarmee je gemakkelijk toegang krijgt tot de ander, zeker in de context van de toch wat serieuzere thema's van de psychologie en de spiritualiteit. Het maakt die thema's lichter en gemakkelijker te verteren. Dit maakt dit boek overigens ook zeer bruikbaar voor collega-begeleiders die zoeken naar werkzame ingangen om de vaak stevige problematieken waar zij voor ingehuurd zijn aan te snijden.

Twee figuren komen daarbij meerdere malen terug in dit boek, juist omdat ze het metier van de 'spirituele humor' zo vaardig bespelen. Als ze in dezelfde tijd en in dezelfde streek geleefd zouden hebben zouden het zeker vrienden van elkaar geworden zijn. Het betreft de illustere islamitische figuur die onder de naam 'moela Nasroeddin' schuil gaat, maar van wie we niet weten of hij echt geleefd heeft. Mocht hij wel degelijk een historische figuur geweest zijn, dan zou hij omstreeks 1300 ergens in Groter Khorasan hebben geleefd, in wat nu een gebied is dat deels in Iran, deels Afghanistan gesitueerd is. De ander betreft de taoïst Tswang Tse, leerling van Lao Tse, die rond 300 voor Christus, rondzwierf in China. Nasroeddin en Tswang Tse belichamen bij uitstek het archetype van de spirituele nar aan het hof van de koning, de gestalte die in onze innerlijke wereld de machthebber vertegenwoordigt die het ego is. Beiden houden dat ego van ons op een uiterst geestige en lucide

manier de spiegel voor, laten ons lachen om henzelf of om de gestalten die zij opvoeren om hen heen, om ons vervolgens achter te laten met de pijnlijke constatering dat wij eigenlijk onszelf hebben uitgelachen. Hun humorvolle uitvergrotingen doen ons beseffen hoe dikwijls wij ons precies zo gedragen. Een uiterst effectieve methode om ons te confronteren met onszelf zonder ons op de boodschapper van het slechte nieuws af te kunnen reageren. Het is lachen als een boer met kiespijn.

De 27 parabels van dit boek introduceer ik niet alleen, maar ik become-mentarieer ze ook. Ik stap daarmee op mijn bescheiden wijze rechtstreeks in de traditie van de geestelijk leraren, de rabbi's uit de joodse traditie, de sjeiks en meesters uit de soefitraditie en de goeroes uit de boeddhistische en de hindoeïstische traditie. Net zoals deze meesters probeer ik zo direct en rechtstreeks mogelijk te spreken tot je hogere weten, alsof je een leerling bent van mij. Misschien spreekt dit je aan omdat je jezelf ook zo ziet, als een leerling van het leven. Misschien moet je daar even aan wennen, maar gaat het toch werken voor je en ga je het gaandeweg steeds meer waarderen. En misschien ook staat het je tegen om zo toegesproken te worden en vraag je je af wie ik ben om zo'n indringende toon tegen je aan te slaan. Ook goed, je kunt je altijd nog beperken tot de strips en mijn commentaren overslaan! Maar wellicht helpt het je daarin om te weten dat ik mijzelf met mijn eigen commentaar net zozeer toespreek als

ik jou toespreek, als de leerling die ik om te beginnen zelf natuurlijk ook ben. Het is niet dat ik het allemaal meen te weten, het is eerder andersom, ik ben zelf een nogal hardnekkige leerling die dit zelf regelmatig nodig heeft! En verder is het niet meer dan een beproefd stijlmiddel dat zijn grote waarde heeft bewezen in de geschiedenis van het geestelijke onderricht.

De volgorde waarin ik de parabels presenteer is min of meer willekeurig, in die zin dat ik begonnen ben met een vertelling die wat mij betreft het meeste past bij een begin. Het begin waarin het gaat over de openheid van geest die noodzakelijk is voor iedere zoeker, iedere beginner. Vanaf deze eerste parabel heb ik me vervolgens laten leiden door mijn associaties, welke is er een logisch vervolg op, welke diept het verder uit of laat juist de andere kant van de medaille zien? Zo rijgen de parabels zich op een hele natuurlijke manier aan elkaar en komen zo'n beetje alle thema's van de weg van de mens voorbij. Van de noodzaak de schaduw aan te kijken, de waarde van rust en bezinning, hoe om te gaan met onaardige mensen, hoe het verschil te maken als mens, welk antwoord je geeft op je lot en wat daarin hulp is en wat niet, tot aan uiteindelijk alles rondom het thema van controle en overgave, en alles daartussen in. Het zal zich vanzelf aan je openbaren in een soort van logica die hopelijk ook voor jou klopt.

Of dit boek wel of niet gaat aanslaan, het is het voor mij zelf bij voorbaat al meer dan de moeite waard geweest om er mijn energie aan te geven. Dat is om te beginnen de grote verdienste van de jonge striptekenaar Flor Lambach, die mijn meest geliefde vertellingen heeft omgezet tot de prachtige, trefzekere strips waar dit boek op steunt. Elke keer weer was ik verrukt, soms zelfs euforisch, als ik een nieuwe aflevering van hem in mijn digitale postbus kreeg. Omdat dit voor hem ook nieuw was, zag ik hem zichzelf ook ontwikkelen, experimenteren met verschillende stijlen en kleurstellingen, van zijn eerst nog met de handgemaakte tekeningen, tot aan het latere werk dat hij deed met behulp van een digitaal tekenprogramma. Een uniek talent waar we wat mij betreft nog veel van gaan horen, en door wie dit project bij voorbaat voor mij meer iets is geworden wat ik om 'niet' ben gaan doen, om het plezier van de weg zelf, dan om waar het toe zou moeten leiden. Van alle boeken die ik tot nu toe geschreven heb, is dit het boek waar ik de meeste vreugde aan heb beleefd. Een vreugde die hopelijk aanstekelijk gaat werken voor jou als lezer!

De vreugde die ik aan dit project beleefd heb, had overigens ook zeker te maken met de meer dan ideale omstandigheden waaronder ik het uiteindelijk tot een boek heb kunnen maken. Zittend in de zon op een dakterras in Granada, met het Alhambra op de horizon, terwijl het in Nederland grauw en nat was, eind december 2024, begin

januari 2025, schreef het zich als het ware vanzelf. Het leek wel of de plek daar in Andalusië, haar schoonheid, haar eigenheid, dit project zo omarmde dat ze me alles gaf wat ik nodig had. Wellicht had dat ook te maken met het feit dat deze plek niet voor niets een van de weinige plekken in Europa is geweest, waar de drie belangrijkste godsdiensten, het christendom, de islam en het jodendom, voor een langere tijd, meerdere eeuwen, in (relatieve) harmonie met elkaar geleefd hebben en elkaar geïnspireerd en verrijkt hebben. Dit boek is immers doordrongen van dat besef, het besef dat alles uiteindelijk één is, alle spirituele wegen uiteindelijk over hetzelfde gaan en elkaar kunnen verrijken in plaats van elkaar te bestrijden. Het zijn allemaal takken aan dezelfde boom van de menselijke wijsheid.

Ik wens je veel leesplezier toe. Dat je dit boek met een grote glimlach op je gezicht, met de nodige herkenning en verwondering zult lezen. Dat het je de inspiratie mag geven je leven met zoveel mogelijk bezieling en vertrouwen te leven. En dat het je mag helpen om je eigen wijsheid te vinden op de vragen die aan de horizon van jouw weg steeds weer opdoemen.

I.

“HIER IN HET LICHT IS
TENMINSTE IETS TE ZIEN!”

MOELA NASROEDDIN EN DE
**VERLOREN
SLEUTEL**

We beginnen dit boek met een van de mooiste parabels over de illustere nar uit de islamitische wereld, Nasroeddin Hodja geheten. In de folklore van bijna de gehele Arabische wereld is hij een begrip, iedereen van jong tot oud kent hem. Van Marokko tot Syrië en van Egypte tot Turkije worden vanaf de 13de eeuw talloze verhalen verteld over deze deerniswekkende Nasroeddin, die als ‘moela’, geestelijk leider, de koran had moeten bestuderen, maar in plaats daarvan in tal van doldwaze situaties terechtkomt waaruit blijkt hoe weinig hij er meestal van begrepen heeft. Zoals ik in de inleiding al aangaf, of hij echt geleefd heeft is onduidelijk, waarschijnlijk niet. Hij lijkt eerder een product van de Arabische verbeelding, een stijlfiguur zoals Moos in de Jiddische wereld en Tjil Uilenspiegel in de onze.

Hoewel tegenwoordig vooral gebruikt door Arabische ouders om hun kinderen aan het lachen te krijgen, houdt Nasroeddin ons allemaal een spiegel voor. We denken te lachen om hem, maar in de afdronk van zijn verhalen daagt het ons hoe vaak wij ons eigenlijk net zo neigen te gedragen als Nasroeddin zelf. Zo wordt op een heel subtiële, geestige en slimme manier onze eigen wijsheid ontsloten, zonder dat we ons moralistisch toegesproken en behandeld voelen. De kern van zijn unieke bijdrage aan de wereld van de spiritualiteit is dat als je je als mens wenst te ontwikkelen tot een wijze persoon je om te beginnen bewust moet willen worden van je eigen onwetendheid. Precies dit is de essentie van deze eerste parabel van dit boek, misschien wel het meest bekende verhaal dat al eeuwenlang over Nasroeddin de ronde doet.

De confronterende vraag die Nasroeddin ons om te beginnen stelt is *of* we de sleutel eigenlijk wel willen vinden en of we wel bereid zijn deze te zoeken daar waar hij zich bevindt, namelijk in het donker. Of dat we toch liever in onze comfortzone blijven, daar waar het licht en bekend is, en we voor het oog van onze buurman wel aan het zoeken zijn, maar niet echt? “*Laten we eerlijk zijn*”, zegt Nasroeddin, laten we erkennen dat we meestal liever pretenderen in controle te zijn, als iemand die het allemaal wel weet, dan dat we tonen die controle kwijt te zijn (misschien zelfs nooit gehad hebben!) en we het helemaal niet weten?

DE NACHT IS GEVALLEN OVER HET DORP WAAR NASROEDDIN WOONT, ALS HIJ THUISKOMT EN ONTDEKT DAT HIJ DE SLEUTEL VAN ZIJN HUIS HEEFT VERLOREN. HIJ GAAT OP ZOEK EN KRIJPT ROND OP DE WEG VOOR ZIJN HUIS. ZORGVULDIG ZOEKT HIJ IEDERE CENTIMETER AF, MAAR TEVERGEEFS, HIJ VINDT HEM NIET.

EEN BUURMAN ZIET VANUIT ZIJN RAAM NASROEDDIN AL EEN TIJD ZOEKEN
EN BIEDT ZIJN HULP AAN.

SAMEN ZIJN ZE ZO EEN FLINKE TIJD BEZIG, ALS DE BUURMAN VOOR DE ZEKERHEID NASROED-
DIN VRAAGT OF HIJ WEL ZEKER WEET DAT HIJ ZIJN SLEUTEL INDERDAAD ZO ONGEVEER DAAR
VERLOREN HEEFT.

DE MOELA KIJKT OP EN ANTWOORDT TOT VERBIJSTERING VAN ZIJN BUURMAN:
“NEE, IK GELOOF NIET DAT HET HIER WAS, MAAR ONDER DEZE LANTAARN IS HET
LICHT, HIER IS TENMINSTE IETS TE ZIEN!”

“Hier is tenminste iets te zien!”. “Ha, ha, die Nasroeddin, hoe dom kun je zijn, ha, ha?””, denkt de buurman en jijzelf als lezer natuurlijk ook. Maar ‘grmpff’, kennen wij dat niet allemaal, dat waar je iets kwijt bent, waar je de toegang tot je huis, tot jezelf niet kunt vinden, je het, tegen beter weten in, zoekt in de (zelf)kennis die je denkt te hebben in plaats van in je eigen onwetendheid? En ligt niet juist daar de sleutel van alle vooruitgang, niet in het licht, niet in wat je wel weet, maar juist in het donker, in de schaduw, in wat je niet weet?

De Griekse filosoof Socrates, een van de allergrootste denkers uit onze Westerse cultuurgeschiedenis, kwam uiteindelijk precies hierop uit. Na een levenslange zoektocht naar wijsheid zei hij: *“Het enige wat ik werkelijk weet, is dat ik niet weet”*. Een andere grootheid in het domein van de innerlijke wereld en de persoonlijke ontwikkeling, de psycholoog Jung, voegde daaraan toe: *“Als we verlicht willen worden heeft het weinig zin om ons te richten op het licht, als we verlicht willen worden zullen we om te beginnen onze eigen duisternis onder ogen moeten zien”*.

Zo spiegelt Nasroeddin ons hoe we dikwijls liever vasthouden aan ons masker, ons imago waarmee we ons kunnen presenteren als een ‘goed’ persoon, dan onder ogen te zien dat er achter al onze goede bedoelingen en intenties misschien ook nog iets anders schuilgaat. Iets wat wij in onze gang door het leven, in hoe we geconditioneerd zijn door onze ouders en onze sa-

menleving, weg zijn gaan stoppen in de kelder van onze ziel, in de psychologie van Jung ook bekend als ‘de schaduw’?

We zijn immers zo vaak meer dan onze goede bedoelingen. Ondanks al die goede intenties van ons doen we vaker dan ons lief is toch het verkeerde. We beginnen met goede moed een nieuwe baan of relatie, maar vervallen gaandeweg toch weer in onze oude fouten of komen ergens in terecht wat niet op ons CV vermeld stond of in wat we over onszelf geschreven hebben op de datingssite. Toen Poetin aan de macht kwam zei hij in zijn eerste interview: *“Ik wil absoluut geen monarch zijn en hoop zeer op de dag dat ik weer een gewoon leven kan leiden als een normale burger”* En even later: *“Het mooie van de democratie is dat je er continu aan herinnerd wordt dat je termijn ooit ten einde loopt en je ervoor moet zorgen dat je je dan niet hoeft te schamen voor wat je gedaan hebt. Dat is waarom democratieën veerkrachtiger en effectiever zijn dan dictaturen”*. Ik geloof oprecht dat hij dit destijds meende, maar kijk toch waar hij nu intussen terechtgekomen is. En zo vergaat het ons dikwijls ook, de schaduw op onze achterbank neemt het gaandeweg de reis over van onze goede intenties en komt achter het stuur te zitten!

Wie dat wil voorkomen in zijn leven zal die schaduw daar op de achterbank moeten willen leren kennen. Die schaduw die we zo dikwijls projecteren op de buitenwereld, maar die er onder grote druk als het leven ons onder

spanning zet, of juist in de maximale ontspanning, als we bijvoorbeeld een borreltje te veel op hebben, toch zo nu en dan tussenuit piept.

Wat daarbij grote hulp kan zijn is het besef dat juist daar onze grootste groeimogelijkheden liggen. In wat er in onze eigen schaduw verborgen ligt aan kwaliteiten die we eigenlijk hard nodig hebben, in hoe lucratief het is om de mensen waar je het lastig mee hebt in de buitenwereld als je leermeesters te gaan zien. Zo vindt de zichzelf weg-cijferende verpleegkundige die haar grenzen niet kent haar leermeesters juist in die 'egocentrische' patiënten waar zij het voortdurend zo lastig mee heeft in het ziekenhuis. Zij leren haar niet alleen goed voor de ander maar ook goed voor zichzelf te zorgen. En zo vindt de net iets te vlotte autoverkoper, die het niet zo nauw neemt met de waarheid, zijn leermeesters in die wat angstige zorgelijke '*pietje precies*' aan wie hij geen auto kwijtraakt omdat deze altijd wel iets vinden wat niet klopt. Zij brengen hem bij zijn eigen integriteit waarmee hij een werkelijk goede verkoper zou kunnen worden. In de kikker zit de prins. In de modder groeit de lotus.

In het donker ligt de sleutel, ligt jouw sleutel. Vraag jezelf daarom eens af waar jij op dit moment in je leven van huis geraakt bent, maar dat niet wilt weten van jezelf. Waar hou jij je van den domme, hou je bijvoorbeeld koppig vol dat het aan de ander ligt en toch echt niet aan jou? Durf eens verder te

kijken, misschien ligt daar niet alleen iets wat confronterend is, wat niet zo 'mooi' is, maar wel is wat jij óók bent. Misschien ligt juist daar, in de oester van dat 'lelijke', dat donkere wat jij ook bent, iets belangrijks verborgen, een parel, die de deur kan openen naar wie je nog meer bent? «

**'DURF EENS
VERDER TE
KIJKEN, MISSCHIEN
LIGT DAAR NIET
ALLEEN IETS WAT
CONFRONTEREND IS,
WAT NIET ZO 'MOOI'
IS, MAAR WEL IS
WAT JIJ ÓÓK BENT.'**

4.

“EN KIJK DAT IS
NU DE HEMEL!”

DE PARABEL VAN DE
SAMOERAI
EN DE
ZENMEESTER

Meester Shibli en Jezus brengen ons bij misschien wel de moeilijkste opdracht van ons mens-zijn. Kunnen we aardig zijn voor mensen die niet aardig zijn tegen ons? Kunnen we liefdevol blijven als ons onrecht wordt aangedaan en we geconfronteerd worden met de fysieke, emotionele en/of mentale agressie die soms vanuit de buitenwereld op ons afkomt? Of ineens vanuit onze eigen binnenwereld in ons opwelt, al of niet getriggerd door wat we menen te zien in de buitenwereld. Dat 'kwaad' in en buiten ons wat zich op allerlei manieren rechtvaardigt maar dat uiteindelijk redeloos rond kan tieren, op zoek naar slachtoffers. Deze beroemde parabel uit de zentraditie zou ons daarin kunnen helpen.

EEN JONGE SAMOERAI KRIJGER BUIGT VOOR ZIJN MEESTER EN VRAAGT HEM EEN GUNST.
"KUNT U MIJ ALSTUBLIEFT HET VERSCHIL UITLEGGEN TUSSEN DE HEMEL EN DE HEL".

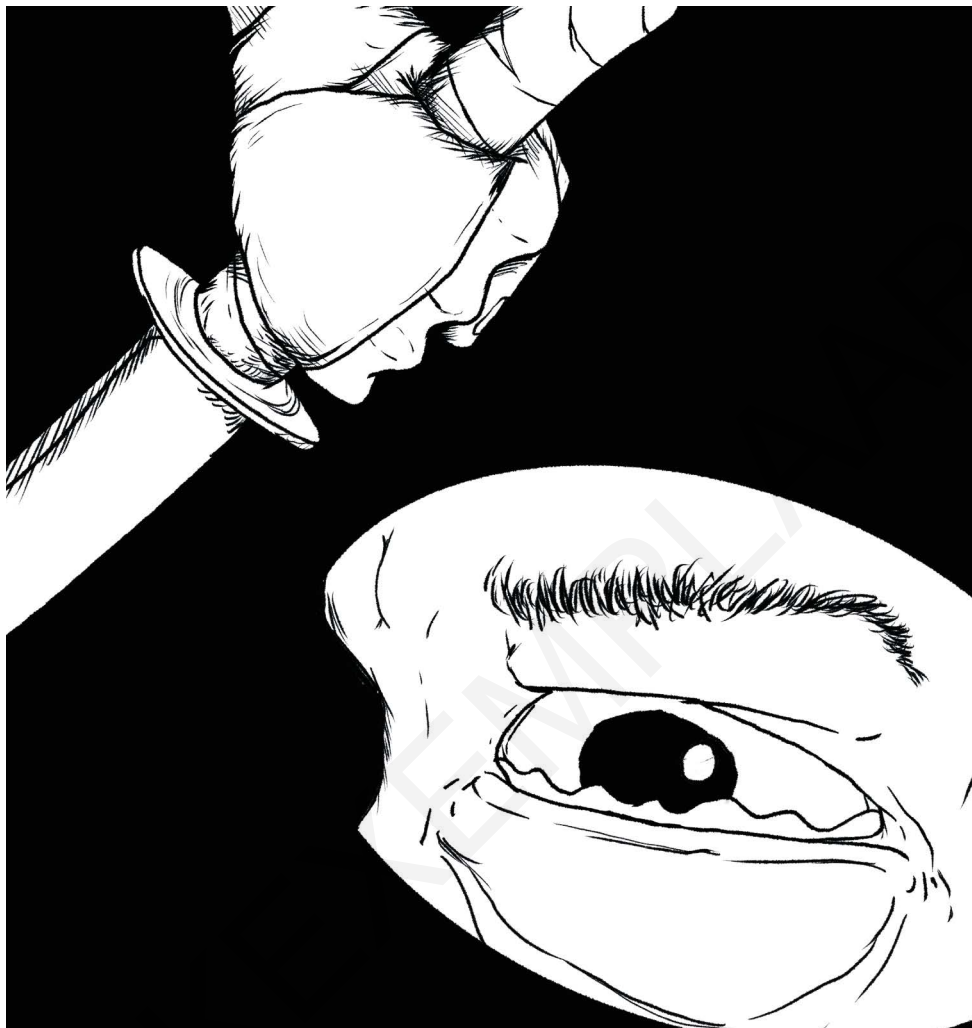
DE MEESTER BARST UIT IN EEN WOEDAANVAL. "MOET IK JOU LEREN OVER HEMEL EN HEL? IK DENK DAT JIJ NIET EENS IN STAAT BENT OM JE ZWAARD TE LATEN RUSTEN. BOVENDIEN STINK JE EN IS DAT ZWAARD VAN JOU VERROEST. VERDWIJN UIT MIJN OGEN. JE BENT EEN SCHANDVLEK VOOR ALLE SAMOERAI."

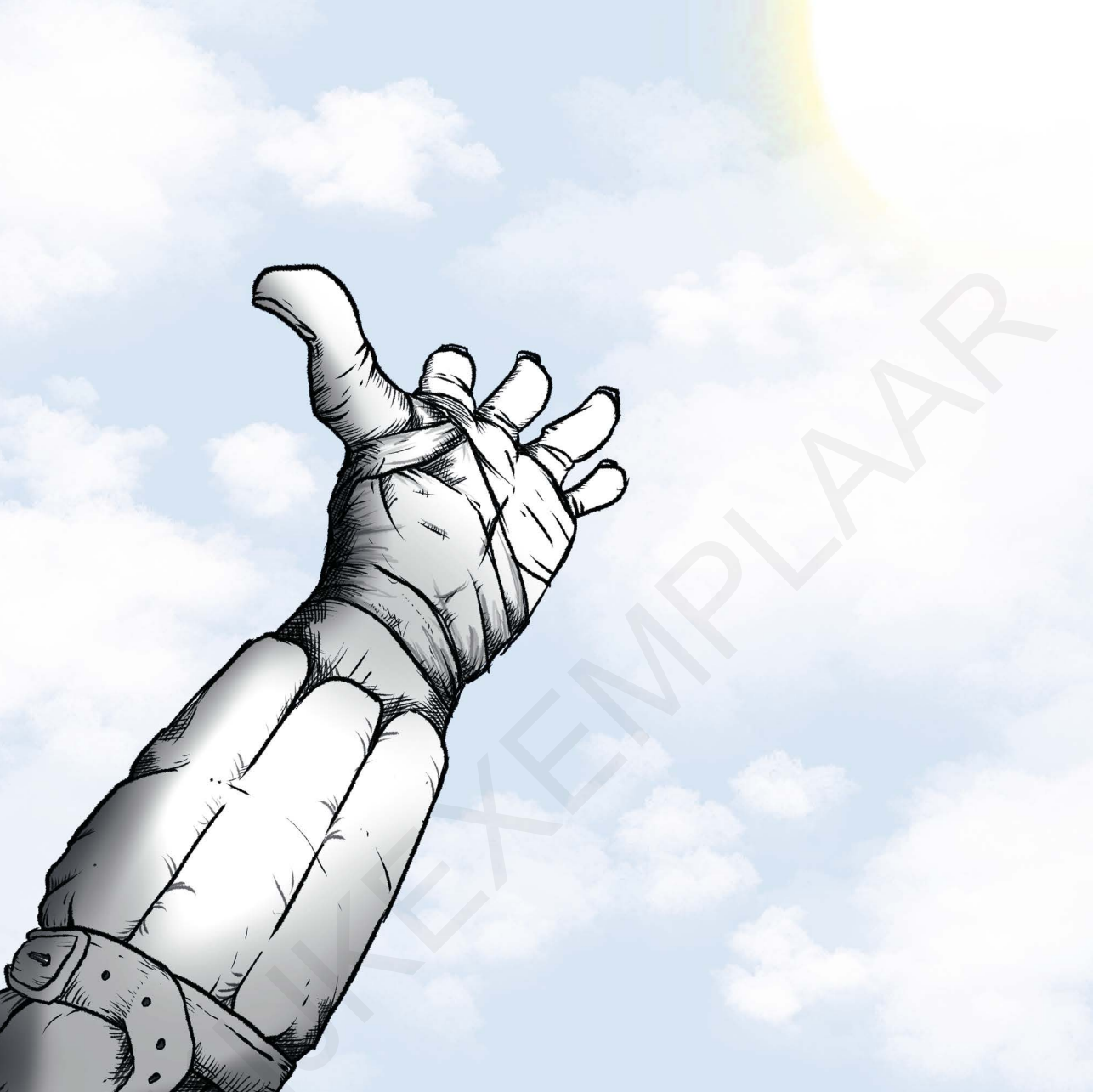
DE SAMOERAI, EERST VERBAASD, ONT-
STEEKT AL SNEL IN RAZERNIJ. "NIEMAND
KRIJGT HET VOOR ELKAAR ONGESTRAFT
EEN SAMOERAI ALS IK TE BELEDIGEN!"
EN MET KNARSENDE TANDEN EN KOKEND
BLOED, TREKT HIJ ZIJN ZWAARD.

DE MEESTER KIJKT HEM RUSTIG AAN EN ZEGT ZACHTJES: "KIJK DIT IS NU DE HEL"

DE SAMOERAI IS OVERDONDERD, DE OVERGAVE VAN DEZE MAN, DIE ZIJN LEVEN OP HET SPEL ZET OM HEM EEN LES TE LEREN, HET DRINGT LANGZAAM TOT HEM DOOR. HIJ TREKT ZIJN ZWAARD TERUG EN BUIGT, ZICHTBAAR AANGEDAAN, VOOR DE MEESTER.

“EN DIT IS DE HEMEL!” PREVELT DE MEESTER ZACHTJES,
EVENEENS MET TRANEN IN ZIJN OGEN.

“En dat is de hemel!”, hoe krachtig en confronterend kun je het gepresenteerd krijgen? De kracht van de parabel, van het spreken in beelden, bij uitstek! Er zijn van die lessen in je leven, sommigen gaan je eenvoudig af, anderen zijn moeilijker en blijven je hele leven werk in uitvoering. *“Wanneer ga ik het nu eindelijk eens leren? Hoe vaak nog moet ik me stoten aan deze steen? Hoeveel verder moet het gaan?”* Voor velen, voor mij in ieder geval, is dit zo’n les.

Als we als mensheid verder willen komen, conflicten willen voorkomen, of als dat niet kan ze zo willen voeren dat ze zo min mogelijk schade opleveren, is dit wat we hebben te leren. Het is een prachtige uitspraak van Gandhi: *“Als de mensheid geregeerd zou worden door die oudtestamentische wet van oog om oog, tand om tand dan zou de gehele mensheid al lang blind en tandeloos zijn. Niemand zou nog een oog of tand over hebben”*. Hoeveel oorlogen hebben wij als mensheid nodig om tot dit besef te komen, hoe lang nog bijvoorbeeld tussen Israël en de Palestijnen en andersom, wraak op wraak op wraak, wanneer gaat dit ooit doorbroken worden?

In onze persoonlijke levens is het in het klein soms niet anders, ook daar kunnen we eindeloos reactief zijn op wat ons overkomt. *“Doe jij dit met mij? Nou, dan doe ik dat met jou! Dat laat ik me toch niet over mijn kant gaan! Voordat jij mij nog meer schade doet, zal ik jou eens leren. Dat is toch mijn goed recht! Ik laat mijzelf toch niet als een willoos*

slachtoffer in een hoekje drukken?”. Zie hier de essentie van het eindeloze van oorsprong oudtestamentische conflict tussen de Joden en de Palestijnen en vice versa. Het is de hel op aarde.

‘Zenmeester’ Jezus zag dit in zijn tijd ook gebeuren, was er diep overtuigd dat dit een doodlopende weg is, en besloot het goede voorbeeld te geven, zich te laten kruisigen zonder zich nodeloos te verzetten en terug te slaan. *“Jij zegt het”* prevelde hij, terwijl hij zijn kruis droeg en de meest vreselijke verwensingen op zich afkreeg. Eerder in zijn leven zei hij tegen zijn leerlingen: *“Als je geslagen wordt op je ene wang, keer dan ook je andere wang toe”*. En: *“Weersta het kwade niet”*. Weersta het niet, het hoort erbij, beantwoordt het kwaad alsjeblieft niet met nog meer kwaad, hoezeer je je daar ook toe gerechtvaardigd voelt. Doe wat nodig is om jezelf te beschermen en je grenzen duidelijk te maken, laat je kennen in de pijn die je wordt aangedaan, schreeuw het desnoods uit, voel je door God en iedereen verlaten, maar ga niet terugslaan. Sla niet terug! Onderga het, verduur het, zie de gevoelens van boosheid en wraak aan, maar laat je er niet door drijven.

De beste politieagenten en militairen, de beste belastinginspecteurs, de beste gevangenisbewaarders, die ik in mijn werk in organisaties ben tegengekomen kunnen dit. Niet alleen omdat ze er professioneel in getraind zijn, om zichzelf te beheersen, ja dat zeker ook, maar de allerbesten zijn degenen die dit van

binnenuit, vanuit overtuiging, vanuit wijsheid en mededogen doen, ook waar zij persoonlijk in het geding komen, en ook in hun privébestaan. Mensen die groot, groot respect verdienen.

Liefde, zegt Jezus, is uiteindelijk het enige antwoord dat de keten van geweld op geweld kan doorbreken. Wat de zentraditie daaraan toevoegt, is de mogelijkheid om je als mens te wortelen in de Leegte, het ultieme, bevrijdende, tot Zen, tot verlichting voerende besef dat je uiteindelijk niemand bent. Het besef dat het ego dat zich zo gekwetst kan voelen ten diepste eigenlijk niet bestaat en dus ook losgelaten kan worden, omdat we zoveel meer zijn dan dat. Wij zijn niet dat golfje, wij zijn de oceaan. Dus, zegt de zenmeester van dit leven hier op aarde, laten we onszelf van onszelf ontledigen, dat golfje verlossen van zijn

onmogelijke illusie dat het een onafhankelijk bestaansrecht heeft, totdat we helemaal niets meer zijn: leegte, openheid, niet-weten. Dat brengt ons bij een onwrikbare, innerlijke vrede, die door niets en niemand verstoord kan worden, en bestand is tegen al het uiterlijk geweld waar we mee te maken hebben.

Dat is de innerlijke vrede waar de samoerai door de zenmeester naartoe geleid wordt. Nu jij nog! Waar laat jij je leiden door reactiviteit? Waar ben je aan het terugslaan? *“Kijk dat is de hell!”*. Maak jezelf vrij, adem in, adem uit, alleen maar dat. Laat al die reactieve gedachten, gevoelens en impulsen in het gewaarzijn ervan oplossen. En hervindt zo de vrede in jezelf, de niet te verstoren innerlijke vrede. Doe niets. *“Kijk, dat is de hemel!”* «

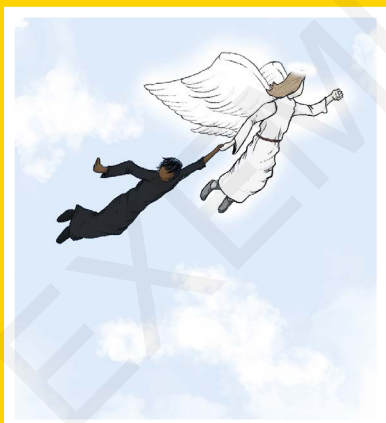
**‘MAAK JEZELF VRIJ,
ADEM IN, ADEM UIT,
ALLEEN MAAR DAT.’**

6.

“HET VERSCHIL IS DAT HIER
DE MENSEN ELKAAR VOEDEN!”

DE PARABEL OVER EEN
GEESTELIJK ZOEKER DIE

RONDGELEID WORDT IN HEMEL EN HEL

De metafoor van de hemel en de hel wordt niet alleen in de zentraditie gebruikt, zoals in de parabel over de samoerai en de zenmeester, maar is een geliefd onderwerp van vele leerverhalen in bijna alle tradities over de hele wereld. Op allerlei manieren wordt zij gebruikt om ons bewustzijn en wijsheid te brengen. In dit boek zijn er wel vijf van dat soort parabels opgenomen. De parabel die nu volgt is waarschijnlijk de bekendste en wordt in verschillende tradities naverteld. Hier volgt de versie uit de christelijke traditie.

EEN GEESTELIJK ZOEKER WIL WETEN WAT HEM NA DE DOOD TE WACHTEN STAAT. EN KLOPT AAN
BIJ DE HEMELPOORT MET HET VERZOEK OM EEN RONDELEIDING.

DE ENGEL DIE OPENDOET, OVERLEGT MET DE EEUWIGE EN KRIJGT TOESTEMMING DIT TE DOEN. "OM DE VERSCHILLEN HET SCHERPST IN BEELD TE KRIJGEN", ZEGT DE ENGEL, "LAAT IK JE ZIEN HOE ER IN DE HEMEL EN IN DE HEL MET ELKAAR GEGETEN WORDT".

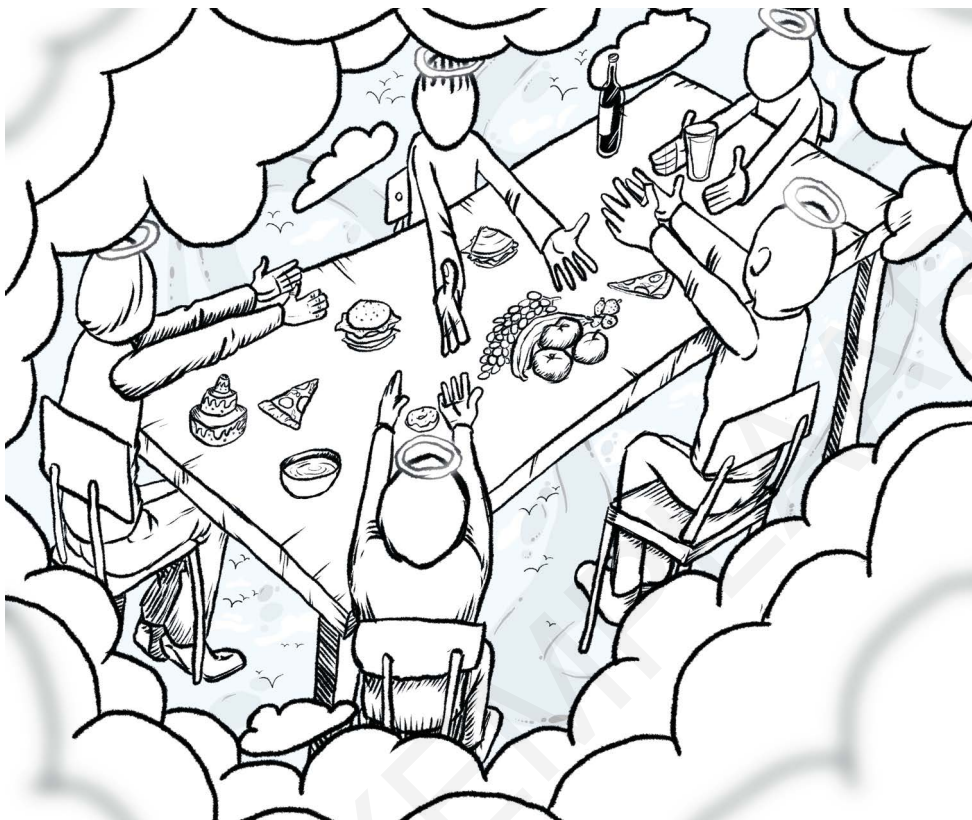

EERST WORDT HEM DE EET-
ZAAL VAN DE HEL GETOOND.
HET IS EEN GRUWELIJK
GEZICHT, ALLEMAAL UIT-
GEHONGERDE, WANHOPIGE
MENSEN

.... DIE NIET IN STAAT ZIJN TE
ETEN VAN DE RIJK GEVULDE
BORDEN VOOR HUN NEUS

OMDAT ZE HUN ARMEN NIET
KUNNEN BUIGEN EN DUS NIET
IN STAAT ZIJN ZICHZELF OP
TE SCHEPPEN OF DRINKEN
TE GEVEN

DAN LAAT DE ENGEL HEM DE EETZAAL VAN DE HEMEL ZIEN. DE MAALTIJD IS NET KLAAR, IEDEREEN IS TEVREDEN EN DOORVOED. “KUNNEN DE MENSEN IN DE HEMEL DAN WEL HUN ARMEN BUIGEN?” VRAAGT DE BEZOEKER. “IS DAT HET VERSCHIL?”

“NEE, OOK HIER KUNNEN DE MENSEN HUN ARMEN NIET BUIGEN; HET ENIGE VERSCHIL IS DAT HIER IN DE HEMEL DE MENSEN ELKAAR VOEDEN”.

“Het enige verschil is dat hier de mensen elkaar voeden!” Het is de essentie van wat de kwaliteit van de ene gemeenschap onderscheidt van de andere. Daar waar wellicht wel hard gewerkt wordt maar mensen niet echt naar elkaar omzien, laat staan elkaar voeden. En daar waar mensen elkaar wel in het oog hebben en elkaar inspireren, dan weer de één, dan weer de ander. Een vorm van bewustzijn die ik in mijn eerdere boeken gedefinieerd heb als ‘kringbewustzijn’, dat je je als individu bewust bent dat je deel uitmaakt van een groter geheel, en daarnaar handelt. Ubuntu wordt het in Zuid-Afrika genoemd, deze tafel in de hemel, *“Ik ben omdat wij zijn”*.

Het doet denken aan die prachtige documentaire over het leven van bomen en bossen van de Duitse houtvester Peter Wohlleben, *The hidden life of trees*. Wohlleben heeft zijn hele leven onderzoek gedaan naar hoe bomen groeien en vooral hoe het eraan toe gaat in bossen waar bomen met elkaar groeien. Hij toont aan dat bomen in bossen gemiddeld zes tot zeven keer langer leven dan solitair levende bomen in steden en parken. Dat komt niet alleen door de kwaliteit van de lucht en de bodem, maar vooral doordat solitair levende bomen de zorg missen van bomen om hen heen. Bomen blijken namelijk op een verbazingwekkende manier te zorgen voor elkaar. Dit vooral via hun gigantische wortelstelsels, waarmee ze, vaak ook via de ondergrondse bedrading van paddenstoelen, in verbinding staan met elkaar. Zo

waarschuwen ze elkaar als er ziekmakende larven op hun bladeren zitten of als er droogte op komst is, hebben zorg voor de vochtigheid van elkanders bodem en geven elkaar antistoffen door voor bepaalde ziektes.

Ze staan in voortdurende communicatie en uitwisseling met elkaar. En dat is niet alleen zo tussen bomen onderling, maar Wohlleben laat ook zien hoe belangrijk niet alleen de parasitair levende paddenstoelen zijn, maar ook bepaalde schimmels zijn en kleine insecten. Hoe het één groot levend ecosysteem is dat voor elkaar zorgt, elkaar beschermt en voedt. Op het eerste oog zie je allemaal losse stammen, op zichzelf staande wezens, maar als je dus beter kijkt zie je ineens hoe nauw alles verbonden is met elkaar en hoezeer elke boom in verbinding staat met andere bomen en andere wezens en juist dankzij die verbinding kan groeien en bloeien.

Wij zijn onszelf sinds de jaren zestig als mensen steeds meer gaan zien als losstaande, autonome individuen, met alle gevolgen van dien, van eenzaamheid tot vervreemding tot egocentrisme. Als de coronacrisis met haar lockdowns iets in beeld heeft gebracht dan is het wel hoe belangrijk de gemeenschap is voor ons en hoe weinig aandacht we daaraan hebben gegeven de laatste decennia. De moderne samenleving is wel heel erg gaan lijken op die tafel in de hel, ieder voor zich, en zelfs God niet meer voor ons allen, hooguit ‘Nederland voor de Nederlan-

ders', maar daar houdt het steeds vaker bij op.

"Ik kan alleen ik worden aan de Ander", zegt Martin Buber. *"Alle leven is ontmoeting"*, voegt hij daaraan toe. We staan als individuen op de schouders van de mensen die ons zijn voorgegaan en hand aan hand met de mensen om ons heen. Het is werkelijk waar dat *'er een heel dorp voor nodig is om één kind goed groot te krijgen'*. Zoals bomen niet op zichzelf blijken te staan, zo is het met ons mensen niet anders. Het is een illusie onszelf te zien als losstaande individuen, van wie het grootste goed is dat ze als 'de regisseurs van hun eigen leven' op zichzelf kunnen staan. Een verarmende, uithongerende, schrale illusie. En bovendien een tot op het draad versleten en achterhaald ideaal; draden staan niet op zichzelf, ze zijn deel van een weefsel.

Intussen zijn we het in deze postmoderne tijd weer opnieuw aan het leren wat gemeenschapszin is, hoe het is om werkelijk samen te werken en die cultuur van aparte eilandjes en konink-

rijkjes te doorbreken die zo kenmerkend is voor de meeste hedendaagse organisaties. Wat gelijkwaardigheid is, werkelijke gelijkwaardigheid, waarin iedere stem, ook de stem van minderheid ertoe doet. Wat wederkerigheid is en vertrouwen geven aan elkaar. We zijn het aan het leren in de broodfondsen waar zzp'ers zich bij aansluiten. In een toenemend aantal buurtinitiatieven van samen een moestuin opzetten tot samen energie inkopen. Op boerderijen met zelfpluktuinen en vlees van koeien die je zelf mede verzorgd hebt. In nieuwe hofjes in steden waar verschillende generaties met elkaar samenleven, enzovoort. In allerlei nieuwe manieren van zelfsturend organiseren.

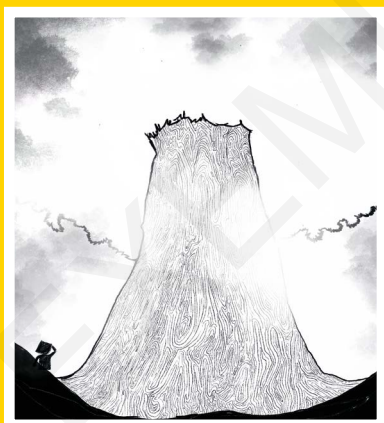
Persoonlijk kun je je afvragen, aan welke tafel jij waar in jouw leven zit. Hoe verbonden je bent met je collega's, in het bijzonder met diegenen die jij niet direct zelf nodig hebt? Hoe verbonden met je burens, met je buurt? Of je de pakketbezorger kent die jouw pakjes komt afleveren, de vuilnisophaler die jouw vuil afvoert, diegene die het plantsoen onderhoudt in jouw straat, de zwerver die je daar ergens in je ooghoeken in dat plantsoen een plek ziet maken om de nacht door te brengen, de hoogbejaarde vrouw in jouw straat die je dag en dag uit achter haar tv ziet zitten, etcetera. Hoe bewust ben je van al diegenen om jou heen die het je mogelijk maken je leven te leiden en je werk te doen of die jou nodig hebben om hun leven te kunnen leven? Hoe geënd ben je daarin, en hoe ontvangend? «

**'PERSOONLIJK KUN
JE JE AFVRAGEN,
AAN WELKE TAFEL
JIJ WAAR IN JOUW
LEVEN ZIT.'**

8.

“EEN WIJZE ZOU DAAR EEN
VOORBEELD AAN KUNNEN NEMEN”

DE PARABEL VAN
**TZU CHI EN DE
NUTTELOZE
BOOM**

Met de boodschap van de vorige parabel in ons achterhoofd is de kans wel groot dat we in onze ijver om de wereld beter te maken ons misschien te veel gaan richten op het 'goed doen'. Voordat we het weten vallen we ten prooi aan het reddersyndroom en aan ons calvinistisch nuttigheidsideaal. Dan is het goede doen geen spontane impuls meer, maar wordt het een 'moeten' waar we door gevangen worden genomen. Dan verliezen we de rust en de ontspanning in ons leven. We leven dan, in taoïstische termen, de traditie waar onze volgende parabel vandaan komt, niet meer in harmonie met *de Tao*, de weg van het leven. In plaats van de natuurlijke stroom van het leven te volgen, en spontaan en natuurlijk te handelen, gaan we kunstmatig proberen dat leven te maken en te dwingen. Een onmogelijke, vruchteloze exercitie, want het leven laat zich niet dwingen. Zoals John Lennon het zo mooi stelde: *"Het leven is wat er gebeurt terwijl jij bezig bent andere plannen te maken"*. De taoïst oefent zichzelf daarom in ontvankelijkheid en stelt zichzelf liever de vraag; 'wat wil het leven met mij?', in plaats van de vraag die wij in onze moderne tijd zo vaak stellen, namelijk: 'wat wil ik van het leven?'

Zoals het oorspronkelijke christendom een antwoord en vervolg was op het jodendom, en in plaats van de wetten van de farizeeërs (een strenge groep binnen het Jodendom), de liefde voorop ging zetten, zo ontwikkelde het taoïsme zich in de vierde eeuw voor Chris-

tus als een antwoord en vervolg op het confucianisme. Dat was vooral bezig met het cultiveren van de 'deugdzaamheid', met het ontwikkelen en aanleren van een zo hoogstaand mogelijke moraliteit. Terwijl de taoïsten juist gericht waren op het afleggen van alle maskers van moraliteit, alle schijnheiligheid en andere boekenwijsheid, en weer terug wilden naar de onschuldige, inherent goede, natuurlijke en spontane natuur van het menselijk wezen.

Lao Tse is de belangrijkste vertegenwoordiger van het taoïsme, auteur van de *Tao Teh Ching*, de klassieker van het taoïsme. Direct daarachter aan kwam zijn belangrijkste discipel, Tswang Tse, die we al eerder tegenkwamen in dit boek. Hij leefde rond 300 voor Christus, aan het einde van een dynastie, waarin iedereen met iedereen aan het vechten was, de periode van de *warring states*. Tswang Tse was een charismatische man die zich nergens vast vestigde, rondtrok door China, leerlingen had, maar weigerde een school op te zetten, zoals Confucius dat wel gedaan had, en juist zo toch school maakte.

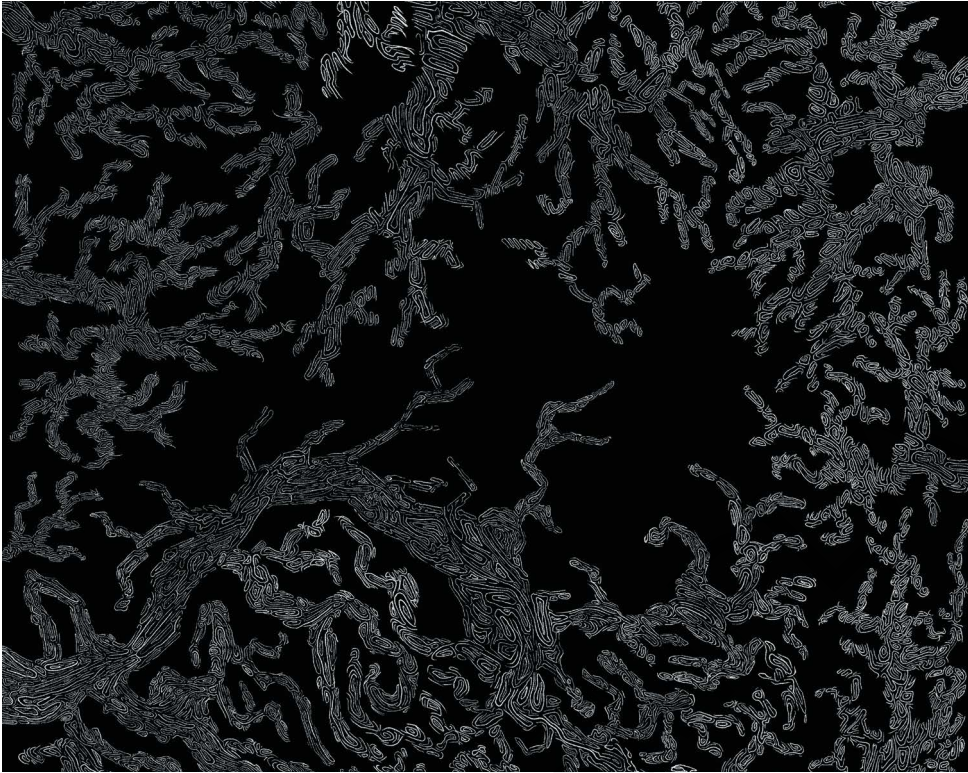
Al deze achtergrondinformatie om de volgende parabel over Tswang Tse en Tzu Chi, een leerling van Confucius, begrijpelijker te maken. Een bij uitstek taoïstisch pareltje wat ons als waarschuwing kan dienen om het leven niet te veel te proberen te maken en het nutteloze niets doen, de kunst van *Wu Wei*, het 'doen door niet te doen', te omarmen.

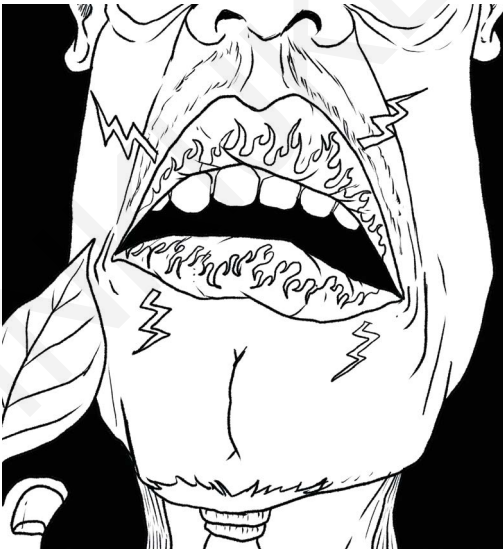
TZU-CHI, EEN LEERLING VAN CONFUCIUS, LOOPT DOOR EEN VALLEI IN HET SHANG GEBERGTE
WAAR ALLE BOMEN GEKAPT ZIJN.

SLECHTS ÉÉN BOOM IS OVERGEBLEVEN, EEN ENORME BOOM, WAAR TZU-CHI DIEP VAN ONDER DE INDRUK IS. DUIZENDEN REISWAGENS Zouden KUNNEN RUSTEN IN ZIJN SCHADUW.

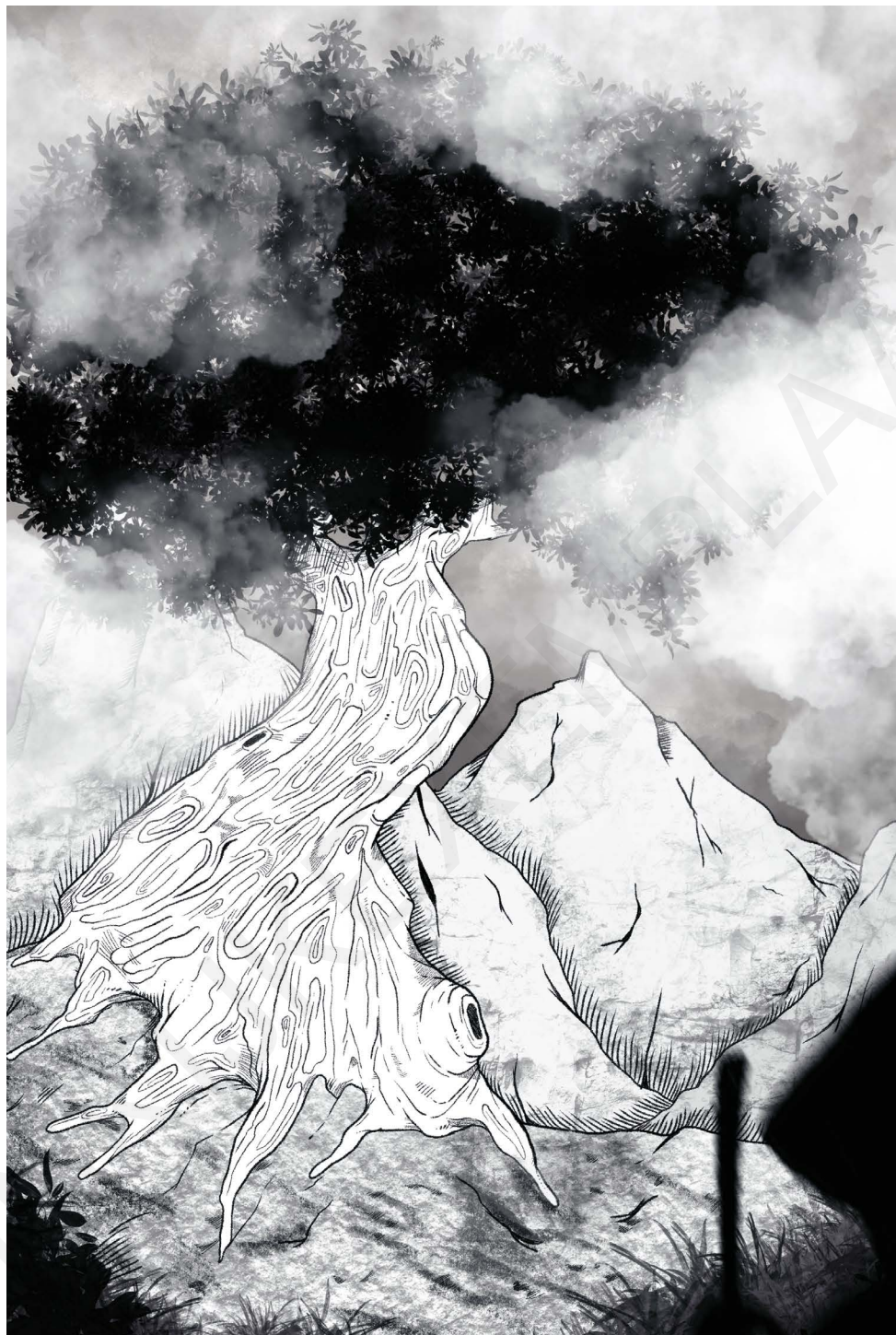
“WAT IS DIT!”, ROEPT TZU CHÍ UIT. “ONGETWIJFELD HEEFT HET PRACHTIG TIMMERHOUT”. TOEN HIJ DE BOOM NADER BEKEER ZAG HIJ ECHTER DAT DE TAKKEN TE BOCHTIG WAREN OM ER PLAN-
KEN UIT TE ZAGEN EN DE STAM TE ONREGELMATIG.

HIJ PROEFDE HET BLAD, MAAR HET
SCHROEIDE DE HUID VAN ZIJN LIPPEN, ZO
STERK WAS DE SMAAK. “AH, DEZE BOOM
HEEFT GEEN ENKEL NUT!”

“ZO IS HET!”, ROEPT DE VOORBIJLOPENDE TSWANG TSE TERUG. “DEZE BOOM IS NERGENS GOED VOOR, EN JUIST DAAROM KON HIJ TOT ZO’N ENORME OMVANG GROEIEN!

IEMAND DIE DOOR WIL GAAN VOOR WIJS, ZOU DAAR EEN VOORBEELD AAN KUNNEN NEMEN.

“Iemand die door wil gaan voor wijs, zou aan deze nutteloze boom een voorbeeld kunnen nemen”. Hoe mooi getekend door Flor Lambach, die boom. Zijn mooiste tekening, gaf ik hem destijds terug als zijn opdrachtgever. Bijna had ik daaraan toegevoegd: *“Zo zou je al je tekeningen moeten doen Flor, precies zo”.* En als ik dat gedaan had, was Flor dat misschien ook nog eens proberen te gaan doen ook, voor mij nuttige tekeningen maken, in plaats van het soort van tekeningen die spontaan in hem opkomen. *“Niet doen!”*, zegt Tswang Tse. *“Niet doen!”*, is het voorbeeld dat de nutteloze boom, geeft aan Tzu Chi, en aan al diegenen die wijs wil worden.

Ga je niet voegen naar de verwachtingen van anderen, van de samenleving. Hang jezelf niet op aan dat wat nuttig is, dat wat je succes brengt. Volg toch vooral je eigen nutteloze natuur. Blijf toch vooral leven vanuit je eigen innerlijke impulsen, je eigen spontane aard, je eigen bezieling. Als je tenminste niet te snel als haardhout wil opbranden, haardhout voor anderen. Als je tenminste lang en gezond wilt blijven leven, zoals deze boom. Omarm toch het nutteloze, doe niets, en als je toch iets doet, laat ‘het’ je doen, volg dat wat vanzelf gaat en niet dat wat van je verwacht wordt of wat je er zelf van verwacht. Dat is de radicale boodschap die Tswang Tse ons brengt.

Zo moeilijk voor ons allemaal! Om te vertrouwen op onze natuurlijke impulsen in plaats van op dat wat hoort, waarvan we denken dat het ons suc-

ces gaat geven, op dat wat de meute graag wil. Zo moeilijk je niet te voegen naar je leidinggevers, je collega’s, je opdrachtgevers, de publieke opinie, iedereen die graag gebruik van je wenst te maken, je wil opzagen in bruikbare planken en via jou zichzelf wil adoreren. Mensen die in hoe jij je gedraagt hun eigen bekende normen en waarden willen herkennen, eigenlijk niet geïnteresseerd in je anders zijn, in je uniciteit, maar enkel in hoe ze gebruik kunnen maken van jou. Al die mensen die zich veilig en comfortabel willen voelen in je aanwezigheid, zich op geen enkele manier bedreigd willen voelen door jouw anders zijn. Zo moeilijk om niet de woorden te spreken die makkelijk gehoord worden, de kleren aan te trekken die passen bij de heersende mode, een nuttige houding aan te nemen waarmee je voor de dag kunt komen.

Zelfs Tswang Tse schijnt er op zeker moment ingetrapt te zijn, zo gaat het verhaal. Het moment namelijk dat Tswang Tse roem begon te krijgen en de keizer zelfs gezanten op hem afstuurde om hem te vragen minister te worden. Ofschoon Tswang Tse weigerde, schijnt zijn oude leermeester Lao Tse woedend te zijn geworden toen hem dat ten ore kwam en besloot zijn leerling op te zoeken: *“Je bent vast vergeten wat ik je onderwezen heb? Waarom heeft de keizer anders interesse in jou gekregen? Je bent vast te nuttig geworden, te veel bezig gegaan met je eigen succes. Als je zo doorgaat zul je nooit meer rust krijgen en blijft er niets meer over van jouw oorspronkelijkheid!”.*

Doe wat je doet toch vooral en bovenal om 'niet', om wat het is van zichzelf in plaats van wat het je moet brengen, om het plezier wat het je zelf geeft, in plaats van wat het je oplevert, om de reis die het je brengt, het proces, en niet om het doel van je reis. Doe het niet om anderen te plezieren, om de waardering die het je kan geven en het geld dat je ermee kunt verdienen, ook niet om met dat geld te kunnen doen wat je echt graag wilt doen. En als je succes begint te krijgen, goed geld begint te verdienen, wees dan extra kritisch naar jezelf of je je niet te veel bent gaan voegen naar de wensen en grillen van de wereld. Mocht je jezelf dan nog steeds recht in de spiegel kunnen blijven aankijken, je succes niet gemaakt is maar je als het ware 'per ongeluk' is toegefallen, weet dan dat het zo weer kan verkeren en hecht er dus op geen enkele wijze aan. Waag het je eigen succes te ondermijnen door ineens iets totaal anders te doen omdat je daar zin in hebt of door een tijdje helemaal niets te doen. Maak grappen

over jezelf, neem jezelf met een flinke korrel zout, het zou zo maar kunnen zijn dat je succes vooral te danken is aan het feit dat je toevallig beschikt over die 'zeven vinkjes van Joris Luyendijk' waarmee je zo ver komt in onze samenleving en niet omdat jij nu zo'n bijzonder mens bent!

Kortom, wees als die oude nutteloze boom, die nooit is omgezaagd omdat hij nergens voor deugde. Eer het nutteloze in je bestaan, de tijd dat je maar wat voor je uit staart, niets doet, speelt met je kinderen, met je hond, je je partner liefhebt, en niet even tien minuten, maar een hele avond. Dat je je verveelt, door en door verveelt, wie doet dat nog, en dan ineens op een briljant idee komt, dat je vervolgens weer vergeet omdat je niet geïnteresseerd bent in briljante ideeën. Dan kan het leven door je heen stromen, dan word je een voertuig, een instrument, een holle bamboe, waar de muziek van het leven door heen kan zingen. Oeh, dat nutteloze, niets nuttiger dan dat! «

'EER HET NUTTELOZE
IN JE BESTAAN,
DE TIJD DAT JE MAAR
WAT VOOR JE UIT
STAART, NIETS DOET.'

10.

NOG DIEZELFDE NACHT
BEREIKTE HIJ DE VERLICHTING

DE SADHOE
EN DE DIEF

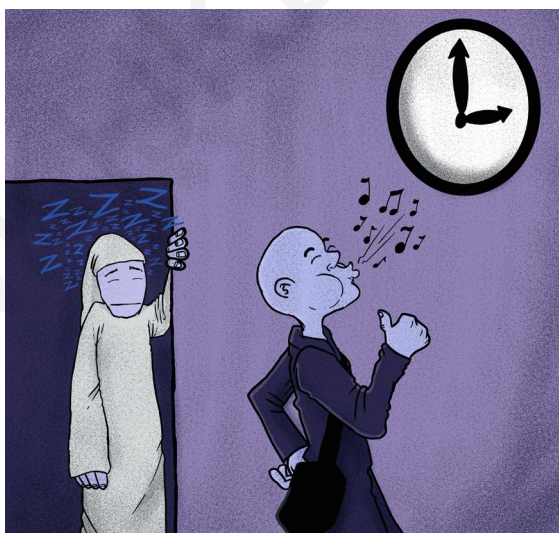
In het hindoeïstische gedachtegoed wordt het gaan van de eigen weg gedefinieerd als het vervullen van de 'dharma', de eigen 'bestemming'. Om daar mee bezig te zijn is, in de traditie van de sadhus, zoekers naar wijsheid en verlichting, onze 'collega's' zeg maar uit het Verre Oosten, veel gewoner dan hier in onze samenleving. Talloze mensen zijn daar geheel en al toegewijd aan, hun hele bestaan, en niet zo nu en dan eventjes, maar duurzaam en zonder onderbreking, ook als de maag knort, het lot toeslaat of de verveling en de routines het over dreigen te nemen. Over de essentie van de houding die nodig is om dit eigen dharma te realiseren, gaat deze volgende parabel.

EEN SADHU, DIE AL VELE JAREN OP ZOEK IS NAAR VERLICHTING, ZWERFT OVER HET PLATTELAND VAN INDIA. OP EEN AVOND KAN HIJ GEEN ONDERDAK VINDEN EN ZOEKT HIJ TOT DIEP IN DE NACHT NAAR EEN ONDERKOMEN. IN DE VERTE ZIET HIJ NOG EEN LAATSTE LICHTJE BRANDEN IN EEN HUIS VAN HET DORP WAAR HIJ LANGSKOMT.

HIJ KLOPT AAN EN EEN AANSTEKELIJK OPGEWEKTE, WAKKERE MAN DOET OPEN. DEZE BIEDT HEM GENEREUS ONDERDAK AAN VOOR ZO LANG ALS HIJ WIL, MAAR VERONTSCHULDIGT ZICH TEGELIJKERTIJD OMDAT HIJ DIRECT NAAR ZIJN WERK MOET. DE SADHU ACCEPTEERT HET AANBOD EN VERBLIJFT LANGERE TIJD IN HET HUIS VAN DE MAN.

ELKE NACHT OPNIEUW GAAT DE MAN OPGEWEKT EN MET VEEL PLEZIER OM DRIE UUR NAAR ZIJN WERK. STEEDS WEER VRAAGT DE SADHU ZICH AF WAT HIJ TOCH DOET. EN HOE HET TOCH KOMT DAT HIJ DAAR ZOVEEL PLEZIER IN LIJKT TE HEBBEN, TERWIJL HET TIJDSTIP WAAROP HIJ WERKT ZO ONMOGELIJK IS. HOE KUN JE MIDDELEN IN DE NACHT MET ZOVEEL PLEZIER NAAR JE WERK GAAN?

TERWIJL ZIJN GASTHEER DIE NACHT WEDEROM NAAR ZIJN WERK GAAT ZET OOK DE SADHU ZICH AAN ZIJN EIGEN TAAK EN GAAT MEDITEREN. MAAR ZIJN GEEST BLIJFT GEOCCUPEERD MET ZIJN NIEUWSGIERIGHEID NAAR HET BEROEP VAN ZIJN GASTHEER. HIJ MEDIATEERT WEL, MAAR IS ER MAAR HALF BIJ EN KOMT ZO NERGENS. OP EEN NACHT HOUDT DE SADHU HET NIET MEER: "WAT VOOR WERK DOE JIJ EIGENLIJK?"

DE MAN ANTWOORDT: "IK BEN EEN DIEF, ELKE NACHT TREK IK EROP UIT OM GATEN TE BOREN IN DE HUIZEN EN ER NAAR BINNEN TE DRINGEN OM MIJN BUIT TE ROVEN. DAT DOE IK MET PLEZIER, WANT DIEF ZIJN IS MIJN ROEPING WAAR IK ME MET HART EN ZIEL AAN OVERGEEF".

DE SADHU LAAT DIT ANTWOORD TEN VOLLE TOT ZICH DOORDRINGEN EN KOMT TOT BESEF DAT HIJ ZIJN EIGEN WERK EIGENLIJK NOOIT GEDAAN HEEFT MET EENZELFDE SOORT OVERGAVE ALS DIE VAN DE DIEF. TERWIJL ZIJN GASTHEER HET HUIS VERLAAT OM ZIJN WERK TE DOEN, ZET DE SADHU ZICH VOL OVERGAVE AAN DE MEDITATIE EN DIEZELFDE NACHT NOG BEREIKT HIJ DE STAAT VAN VERLICHTING.

De strekking van deze parabel is zo eenvoudig, de praktijk een stuk moeilijker, ook voor deze specifieke sadhu, die er de hoofdzaak van zijn leven gemaakt heeft: volg jouw persoonlijke roeping. Volg het helemaal, geef je er volledig aan over, met al je aandacht, met je hele hebben en houden. Wat het ook is voor jou, ook al ben je een dief, laat dit het helemaal zijn voor jou. Dan wordt je werk bezielend. En dan word je een bezielend voorbeeld voor anderen.

Het meest heilige geschrift uit het hindoeïsme, de *Bahgavad Gita*, zegt het als volgt: *“Beter is het om je eigen dharma onvolmaakt te vervullen dan de dharma van iemand anders volmaakt. Beter nog te sterven tijdens het vervullen van je eigen dharma, dan de weg van een ander te volgen.”* De beroemde chassidische Rabbi Susja zei het ergens in Polen rond 1800 hetzelfde op zijn sterfbed op een andere manier. Als zijn ultieme, laatste woorden aan zijn leerlingen, zei hij: *“In het toekomstige rijk daar aan de hemelpoort zullen ze straks niet tegen mij zeggen: waarom ben je Mozes niet geweest. Mij zal gevraagd worden: waarom ben je Susja niet geweest?”*

Niet alleen gaat het erover dat je jouw hoogstpersoonlijke eigen weg volgt, jij jouw dharma tot vervulling brengt. Maar net zo belangrijk is de manier waarop je die weg volgt. Ten volle of maar half. Met hart en ziel of op routine? Met jou er helemaal bij of enkel met jouw masker? Het hoeft geen hoogdravend werk te zijn, het

hoeft niet zonneklaar ‘goed’ werk te zijn. Ook het doen van de afwas of de administratie, kun je met hart en ziel doen. En zeker als je het verbindt met het hogere, grotere doel waarom je het doet. Zoals die schoonmaker op het NASA-kantoor die ooit antwoordde op dezelfde vraag als die de sadhu de dief stelt: *“Wil je weten wat ik doe? Nu, ik draag bij aan het feit dat over een aantal jaar de eerste man zijn voet gaat zetten op de maan”*.

Het doet denken aan een editie van het cellofestival dat in ons mooie stadje aan de IJssel jaarlijks plaatsvindt en waar op het einde van de dagen alle jonge cellisten achter elkaar een korte proeve doen van hun muzikale vermogens. Je gaat dan onwillekeurig

**‘LAAT HIJ OF ZIJ
ZICH OOK BESPELEN,
DOOR HET MOMENT,
DOOR DE INTERACTIE,
DOOR DAT WAT
GROTER IS DAN
ZICHZELF.’**

toch vergelijken waarom het ene optreden je meer raakt dan het andere. Wat telkens weer blijkt, het is niet het technische vermogen dat bepalend is, ook niet of wat gebracht wordt past bij je eigen muzikale smaak, maar het is uiteindelijk toch vooral de mate waarin de spelers zich al of niet overgeven aan hun eigen muziek, aan het moment en aan het publiek. Geeft iemand zichzelf ten volle, speelt de persoon niet alleen zelf, maar *laat* hij of zij zich ook bespelen, door het moment, door de interactie, door dat wat groter is dan zichzelf. «